

ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմյանց խմբագրատան մէջ:
Օտարաբաղադրյալը դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мшак».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):
Յայտարարութիւնը ընդունուած է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

„ՄՇԱԿ“ ԿՐԱՆԿԱՆԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ԼՐԱԿԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1886 ԹԻՒՆ

Կը հրատարակէի Թիֆլիսում, չաբաթը երեք անգամ, նոյն դիրքով և նոյն պրոպագանդով: Մինք
կը ստանանք սեփական ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ:
«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարեկանը 6 ռուբլի:
Գրվել «ՄՇԱԿ»-ը կարելի է խճուղով և պ. ՇԱՎԵՐԴՈՎԻ պալլիսիոնում:
Կայսերութեան ուրիշ քաղաքներէն «ՄՇԱԿ»-ը գրվելու համար պէտք է գիմն ձեռնեալ հա-
ցէով. ТИФЛИСЬ, Редакция газеты «МШАК», իսկ արտասահմանայ. Тифлис, Rédaction du jour-
nal arménien «MSCHAK»:

ГАЗЕТА

„НОВОЕ ОБОЗРЕНИЕ“

ИЗДАВАЕМАЯ ВЪ ТИФЛИСѢ

Выходитъ ежедневно, не исключая и понедѣльниковъ.

Программа газеты общаа всѣмъ литературно-политическимъ ежедневнымъ изданиямъ,
съ возможно широкимъ развитіемъ мѣстнаго отдѣла.
Подписная цѣна съ доставкою и пересылкою въ Россіи: на годъ 10 руб., на пол-
года 6 руб., на 3 мѣсяца 3 руб. 50 к., на одинъ мѣсяць 1 руб. 50 к.
За границу на годъ 17 руб., на полгода 9 руб. 50 к.
Подписка принимается: въ Тифлисѣ въ конторѣ редакціи при Газетномъ Агентствѣ
В. Шавердова, въ С.-Петербургѣ книжномъ магазинѣ „Новаго Времени“. Иногородные
адресуютъ свои требованія въ Тифлисѣ въ контору редакціи „Новаго Обозрѣнія“, при
газетномъ Агентствѣ В. Шавердова.

Редакторъ-издатель А. В. Степановъ.

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մամուլի կոչումը:—ՆԵՐԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նա-
մակ Ալեքսանդրապոլից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱ-
ԲԻՆ. ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Քաղաքական տեսութիւն:
—ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Մի տարի
Շվեյցարիայում:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՄԱՍՈՒԼԻ ԿՈՉՈՒՄԸ

I

Մամուլի կոչումն է առաջնորդել հա-
տարակական կարծիքը:
Կրա մէջն է մամուլի ամբողջ կոչումը:
Որքան, ուրեմն, յանցաւոր է լինում այն
մամուլը, որ ի չար է գործածում իր հե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՏԱՐԻ ՇՎԵՅՏԱՐԱՅՈՒՄ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գրելով մի ամբողջ տարի անցկացրած լինելով
Շվեյցարիայում, ես կուզենայի իմ ճանապարհոր-
դական տպաւորութիւններս հաղորդել ընթերցո-
ղին:

Քսան տարի արանից առաջ ես ուսանող եղած
ժամանակս անցկացրի Շվեյցարիայում իմ կեան-
քիս ամենալաւ տարիները: Այժմ, քսան տարուց
յետոյ, կեանքի հանգամանքները այնպէս դա-
տարաւորեցին, որ վիճակը ինձ նորից բերեց այդ
օրհնված երկիրը և ես կարողացայ մի տարակա
ընթացքում նորից կեանք վայելել գեղեցիկ Շվեյ-
ցարիայում:

Շվեյցարիայի մասին իմ յօդուածները չարքում
ես գիտաւորութիւն չունեմ մի ուսումնական հե-
տադոտութիւն կամ դեկլարացիոն ներկայացնել, այլ
կաշխատեմ հաղորդել հայ ընթերցողին ճանապար-
հորդի, տուրիստի թեթիւ, միմեանց հետ գուցէ
սերտ կապ չունեցող նկատողութիւններ, կաշխատիմ
հաղորդել իմ տպաւորութիւնները, իմ դիտողու-
թիւնները, իմ տեսածն ու լսածը:

Շվեյցարիան մի փոքրիկ, մօտ 4 միլիոն խիտ
աղաքականութիւնից բաղկացած սարսու երկիր է,
որ բունում է Ալպեան սարերի ամբողջ տարածու-
թիւնը Գերմանիայի, Աւստրիայի, Ֆրանսիայի, և
Իտալիայի մէջտեղ: Այդ երկիրը այնքան փոքր է,

որ նրա մէջ պէտք չը կայ երկաթուղու գիշերվայ
գնացքների, ամբողջ Շվեյցարիան ծայրից ծայր
կարելի է անցնել երկաթուղով վաղ առաւօտից
մինչև գիշերվայ ժամը տասն և մէկը կամ տասն
և երկուսը, ուրեմն նրան կարելի է անցնել երկա-
թուղով շատ շատ 14 կամ 15 ժամվայ ընթաց-
քում: Եւ այդ փոքրիկ երկիրը երեք ուղի մասե-
րի է բաժանվում իր մէջ բնակվող ցեղերի կող-
մից՝ գերմանական, ֆրանսիական և իտալական
մասերի:

Տուրիստի վրա, որ նոր է մտնում այդ երկիրը և
որ դեռ ծանօթ չէ նրա քաղաքական կազմակեր-
պութեան, նրա ներքին կեանքի հետ, նախ և ա-
ռաջ մեծ տպաւորութիւն է գործում երկրի բնա-
կան գեղեցկութիւնը և ազգայնականութեան արտա-
քին բարօրութիւնը: Հասնելով Միլանէնից երկա-
թուղով Լինդաու քաղաքը, որ սահման է կազ-
մում Գերմանիայի և Շվեյցարիայի մէջ, և որ գտն-
վում է Կոնստանց (կամ Բադենզ) անուանված
հրաշալի լճակի վրա, Շվեյցարիա նոր մտնողը առ-

ջև առաջին անգամ բացվում է այն անմասն տե-
տարաններից մէկը, որ այդ գեղեցիկ երկրում պա-
տահում է ամեն քայլափոխում: Եւ խօսում եմ
Շվեյցարիայի հարկւրաւոր լճակների մասին, ո-
րոնք այնքան գեղեցկութիւն և մի և նոյն ժամա-
նակ այնքան յարմարութիւն են տալիս այդ երկ-
րին, հեղուանցելով չղեկներով միջոցով երթնելու-
թիւնը: Նոյն իսկ այդ անթիւ լճակների պատճա-
ռով, որոնք տիրում են ամբողջ Շվեյցարիայի ե-
րեսին, այդ երկիրը կարող է համարվել մի հա-
տիկ երկիր ոչ թէ միայն ամբողջ Եւրոպայում,
բայց և ամբողջ աշխարհում: Տիրող Շվեյցարիայից
պակաս գեղեցիկ երկիր չէ, բայց նրան պակաս

դիւստիկութիւնը և փոխանակ առաջնորդելու,
մոլորեցնում է հատարակական կարծի-
քը:

II

Ի հարկէ մեզ կարող են ասել, որ տեղ է
այն արդար չափը, որով կարելի լինէր չա-
փել, այն անսխալական լոգիկան, որով
կարելի լինէր ապացուցանել, թէ մամուլի
այս ինչ օրգանը առաջնորդում է հա-
տարակական կարծիքը, իսկ այն ինչ օրգանը
մոլորեցնում է, անբարոյականացնում է
նրան:

Արդար չափը և անսխալական լոգիկան, կը
պատասխանենք մենք, անկեղծութեամբ
մէջն է, համոզմունքի անկեղծութեան մէջ:

III

Միտքեմը ներքին է, որովհետեւ սխալվողն
էլ միշտ համոզված է թէ արդար է, բայց
խարդախը, կեղծել աններելի է, որովհետեւ
խարդախը, կեղծել այնքան խելք ունի, այն-
քան ներքին խելք ունի, որ հասկանում է
և զգում, թէ խարդախում է ու կեղծում,
ուրեմն գիտակցաւոր իրան համար և ան-
նկատելի կերպով հասարակութեան համար,
մոլորեցնում է ու անբարոյականացնում է
հատարակական կարծիքը:

IV

Ամեն լրագիր հաւատացած է թէ ինքն
է միայն առաջնորդում հատարակութեանը
դէպի բարին, թէ ինքն է միայն առաջնոր-
դում հատարակական գործերը դէպի փր-
կարար ինքնաձայնաչութիւնը, թէ ինքն է
միայն առաջնորդում ազգը դէպի փրկու-
թիւնը:

Եւ խիտ առաջադէմ ուղղութեամբ
օրգանը հաւատացած է որ տանում է հա-
տարակութիւնը դէպի փրկութիւնը, որով-
հետեւ առաջադիմութեան մէջն է միայն
տեսնում հատարակութեան փրկութիւնը, և
ծայրայեղ արմատական լրագիրը հաւատա-
ցած է որ տանում է հատարակութիւնը
դէպի փրկութիւնը, որովհետեւ հատարա-
կութեան կազմակերպութեան արմատական
վերանորոգութեան մէջն է միայն տեսնում
հատարակութեան փրկութիւնը և վերջա-
պէս պահպանողական ու յետադէմ օրգան-

ներն էլ իրանց կողմից հաւատացած են որ
տանում են հատարակութիւնը դէպի փր-
կութիւնը, քանի որ նրանք համոզված են
որ մարդկութեան փրկութիւնն է միմյանց
պահպանողութեան և նոյն իսկ յետադի-
մութեան մէջ:

Բայց թող միայն ամեն մէկը նրանցից
անկեղծ կերպով համոզված լինի այն ուղ-
ղութեան փրկարար լինելու մէջ, որին
նրանք ծառայում են,—և նրանք թէև մի-
մեանց փոխադարձապէս չեն կարող համակ-
րել, բայց եթէ նրանցից ամեն մէկը իր ուղ-
ղութեան, իր հայեացքների մէջ անկեղծ է,
նրանք միմեանց կարող են և պէտք է յար-
գեն:

V

Եթէ մի առաջադէմ թերթ տեսնում է թէ
մի այլ թերթ մոլորեցնող, փաստաւոր կրօնա-
կան թերթ է, կամ տեսնում է թէ մի այլ թերթ
ծայրայեղ պահպանողական, յետադէմ, նոյն
իսկ խաւարասէր է,—առաջադէմ թերթը,
ի հարկէ, չէ կարող համակրել այդ տե-
սակ օրգաններին, պէտք է իր ամբողջ ուժը
գործ դնի նրանց վնասակար ուղղութեան
դէմ կռուելու, մաքառելու, բայց նա դար-
ձեալ կարող է յարգանքով վերաբերվել նոյն
իսկ դէպի կոյր մոլորեցնող կրօնական, կամ
խաւարամտութեանը հասցրած յետադէմ
ուղղութիւն ունեցող օրգանները, եթէ հա-
մոզված է որ այդ օրգանները անկեղծ
են իրանց վնասակար ուղղութեան մէջ:

VI

Բայց մամուլի ամենափաստակար ներկա-
յացուցիչները, նրանք, որոնց ոչ թէ միայն
չէ կարելի համակրել, որոնց ոչ թէ միայն
ոչ մի օրինակ ուր մարդ չէ կարող համակ-
րել, բայց և որոնց ոչ ոք չէ կարող յար-
գեն,—այդ այն օրգաններն են, որոնք ան-
կեղծ չեն իրանց յայտնած մաքեղի մէջ,
որոնք իրանց երեսին մի կեղծ դիմակ ու-
նեն ծածկած, նայելով ժամանակի պա-
հանջներին: Սրանք ոչ թէ անգիտակ-
ցաւոր կերպով են սխալվում, խորին կեր-
պով համոզված լինելով թէ իրանց արդար
են, թէ իրանց յայտնած մաքեղով տանում
են հատարակութիւնը դէպի փրկութիւնը,
բայց նրանք սխալվում են գիտակցա-

մեր չղեկնաւոր միտք քիչ օրօրվել: Կոնստանց
լճակը լինում է շատ անգամ մերկալի, դա Շվեյ-
ցարիայի ամենամեծ և ամենախոր լճակն է, նրա
ջրի գոյնը նման է Սև ծովի գոյնին, այն է մայր
կանաչ:

Շղեկնաւոր արագութեամբ առաջ էր գնում
և հետզհետէ ճանապարհորդների աչքի առջև
բացվում էր մի հրաշալի տեսարան. ծովը աւելի
և աւելի մեծանում էր, ալիքները աւելի և ա-
ւելի բարձրանում էին և ալիքն, ինչպէս մեծ
ծովերի վրա սկսում էր ալիքների երեսին երևալ
սպիտակ փրփուր, չղեկնաւոր աւելի և աւելի օրօր-
վում էր: Այդ չէր խանգարում բազմաթիւ հասարա-
կութեանը չղեկնաւոր վերեւում նստել և ճաշ վայել-
ել: Սեղանին սպասաւորում էին մաքուր կերպով
հագնված աղաքիւններ: Ճաշը արժէր իւրաքանչիւր
ճանապարհորդի համար 3 ֆրանկ և բաւական
առատ էր կերակուրների կողմից: Բայց եւ շուտ-
պէցի շուտով վերջացնել ճաշ իմ առջև բացվող
տեսարանով զմայլելու համար: Ծովը այնքան
լայն չէր որ երկու կողմի ամբողջ չերեային: Այդ
բոլորակ կազմող ջրի լայն մակերեսով թուր ա-
փերն էլ կանաչազգայ էին, մեղմ գաւալալայնե-
րով: Ամեն տեղ աչքը հանգստութիւն էր գտնում,
ոչ մի տեղ մի ամայի կտոր հող, մի մերկ փայռ
չէր երևում. ամեն տեղ այգիներ, անտառներ, ա-
մեն տեղ կանաչ և այդ կանաչի մէջ տեղ զա-
ղանք, գիւղեր, առանձին վիլլաներ, առանձին
փոքրիկ սպիտակ տներ:

Եւ ամենքին ու մի Շվեյցարիա է գնում, խոր-
հորդ կը տայի մասնէլ երկիրը Բաւարիէ լճա-
կի կողմից: Մարդը անմիջապէս սկսում է վայել-
ել բուն շվեյցարական տեսարան:

1000

Типографія Канцеляріи Главнаоч. Гражд. час., Лорисъ-Меликовская у., д. кав.

Տարեկան բաժանորդական է 5 ր. կէս տարուանը 3 ր.
Թիֆլիսում ստորագրութիւնն ընդունուում է խմբագրատանը և «կենտրոնական գրադաշնաւանդում»:
Օտարաբարդաբար ղիմում են՝ Тифлисъ, въ Редакцію „Арцаганкъ“. իսկ արտասահ-
մանից՝ Tiflis, Redaction du journal „ARDZAGANG“.